

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT

Nguyễn Hồng Nhung

NGHIÊN CỨU ĐA DẠNG HỆ VI SINH
TRONG RUỘT TÔM THẺ CHÂN TRẮNG TẠI TỈNH SÓC TRĂNG
BẰNG KỸ THUẬT METAGENOMICS

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC THỰC NGHIỆM

Hà Nội - 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT

Nguyễn Hồng Nhung

NGHIÊN CỨU ĐA DẠNG HỆ VI SINH
TRONG RUỘT TÔM THẺ CHÂN TRẮNG TẠI TỈNH SÓC TRĂNG
BẰNG KỸ THUẬT METAGENOMICS

Chuyên ngành: Sinh học thực nghiệm

Mã số: 8.42.01.14

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

PGS. TS. Chu Hoàng Hà

Hà Nội – 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi được thực hiện dưới sự hướng dẫn của PGS. TS. Chu Hoàng Hà và TS. Nguyễn Trung Nam. Các nội dung nghiên cứu, kết quả trong đề tài này là trung thực và chưa từng được ai công bố dưới bất kỳ hình thức nào.

Luận văn sử dụng thông tin, số liệu và hình ảnh từ các bài báo và nguồn tài liệu của các tác giả khác đều được chú thích và trích dẫn đầy đủ.

Nếu có bất kỳ sự gian lận nào, tôi xin chịu trách nhiệm hoàn toàn về nội dung luận văn.

Hà Nội, tháng 11 năm 2018

Học viên

Nguyễn Hồng Nhung

LỜI CẢM ƠN

Lời đầu tiên tôi xin gửi lời cảm ơn tới PGS.TS Chu Hoàng Hà và TS. Nguyễn Trung Nam đã tận tình hướng dẫn và tạo mọi điều kiện thuận lợi, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, làm việc và hoàn thành luận văn.

Xin chân thành cảm ơn Ths. Lê Hoàng Đức, cùng tập thể cán bộ, nghiên cứu sinh, học viên Phòng Công nghệ ADN ứng dụng và Phòng Công nghệ tế bào thực vật, Viện Công nghệ sinh học, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam đã nhiệt tình giúp đỡ, truyền đạt kinh nghiệm quý báu cho tôi trong suốt thời gian thực hiện luận văn.

Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn tới các thầy cô giáo và Ban đào tạo Viện Sinh thái và Tài nguyên sinh vật đã hướng dẫn, truyền đạt kiến thức cho tôi trong suốt thời gian học tập và nghiên cứu.

Cuối cùng, tôi xin cảm ơn đến bạn bè và gia đình đã giúp đỡ và chia sẻ, động viên trong suốt quá trình học tập cũng như thực hiện luận văn.

Hà Nội, tháng 11 năm 2018

Học viên

Nguyễn Hồng Nhung

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	v
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vii
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	viii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Giới thiệu.....	1
2. Mục tiêu của đề tài	2
NỘI DUNG	3
Chương 1. Tổng quan tài liệu.....	3
1.1. Đặc điểm sinh học tôm thẻ chân trắng.....	3
1.1.1. Hệ thống phân loại, đặc điểm hình thái cấu tạo của tôm thẻ chân trắng.....	3
1.1.2. Đặc điểm sinh trưởng, sinh thái và tập tính của tôm thẻ chân trắng; phân bố tự nhiên của tôm thẻ chân trắng	4
1.2. Tình hình nuôi tôm thẻ chân trắng trên thế giới và tại Việt Nam.....	6
1.2.1. Tình hình nuôi tôm thẻ chân trắng trên thế giới và tại Việt Nam	6
1.2.2. Tình hình dịch bệnh trên tôm nuôi và các biện pháp phòng trừ bệnh trên thế giới và Việt Nam.....	8
1.3. Công nghệ metagenomics và hướng tiếp cận mới trong nuôi trồng và phòng trừ bệnh hại trên tôm nuôi.....	10
1.3.1. Giới thiệu về công nghệ metagenomics	10
1.3.2. Các nghiên cứu và thành tựu của công nghệ metagenomics trong lĩnh vực thủy sản.....	13
1.3.3. Công nghệ giải trình tự gen thế hệ mới (Next generation sequencing – NGS) và hệ thống giải trình gen thế hệ mới Illumina.....	19
1.3.3.1. Công nghệ giải trình tự gen thế hệ mới	19
1.3.3.2. Công nghệ giải trình tự gen thế hệ thứ hai của Illumina.....	20

Chương 2. Vật liệu và phương pháp nghiên cứu	24
2.1. Vật liệu.....	24
2.1.1. Vật liệu nghiên cứu.....	24
2.1.2. Hóa chất phục vụ nghiên cứu.....	24
2.1.3. Thiết bị phục vụ nghiên cứu.....	24
2.2. Phương pháp nghiên cứu	24
2.2.1. Phương pháp thu mẫu	25
2.2.2. Các phương pháp phân tích mẫu nước	25
2.2.3. Phương pháp tách ADN	25
2.2.4. Đánh giá chất lượng ADN tách chiết.....	33
2.2.5. Các phương pháp giải trình tự	33
2.2.6. Xử lý số liệu giải trình tự gen ADN 16S rARN	33
Chương 3. Kết quả và thảo luận.....	35
3.1. Kết quả thu mẫu và đánh giá các chỉ tiêu môi trường	35
3.2. Kết quả tách ADN tổng số của các mẫu ruột, nước	37
3.2.1. Kết quả tách ADN mẫu ruột.....	38
3.2.2. Kết quả tách ADN mẫu nước.....	41
3.3. Kết quả xác định trình tự metagenome ADN	46
3.3.1. Xác định trình tự ADN metagenome	46
3.3.2. Kết quả phân tích đa dạng vi sinh vật mẫu ruột và nước	48
3.3.3. Thành phần vi khuẩn trong mẫu tôm thẻ khỏe mạnh và bệnh	50
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	56
1. Kết luận.....	56
2. Đề nghị.....	56
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	57

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CÁC CHỮ VIẾT TẮT

AHPND	Acute Hepatopancreatic Necrosis Disease	Chứng hoại tử gan tụy cấp
BOD₅	Biochemical Oxygen Demand	Nhu cầu oxy sinh hóa sau 5 ngày
COD	Chemical Oxygen Demand	Nhu cầu oxy hóa học
EMS	Early Mortality Syndrome	Hội chứng chết sớm
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations	Tổ chức Lương thực và Nông nghiệp Liên Hiệp Quốc
GAA	Global Aquaculture Alliance	Liên minh Nuôi trồng Thủy sản Toàn cầu
GOAL	Global Outlook for Aquaculture Leadership	Hội nghị Dự báo Toàn cầu cho Giới lãnh đạo Nuôi trồng Thủy sản
GOLD	Genomes OnLine Database	
MBV	Monodon Baculovirus	Bệnh còi do <i>Monodon</i> <i>Baculovirus</i> gây ra
OTUs	Operational Taxonomic Units	Đơn vị phân loài
PCR-DDGE	Denaturing Gradient Gel Electrophoresis	Phương pháp PCR điện di gel dải nồng độ biến tính
rt-PCR	Real time PCR	
SHIV	Shrimp hemocyte iridescent virus	
TAN	Total ammonia nitrogen	Tổng đạm amôn
TARS	The Aquaculture Roundtable Series	Chuỗi Hội nghị bàn tròn về nuôi trồng thủy sản
TDS	Total Dissolved Solids	Tổng chất rắn hòa tan
TN	Total nitrogen	Tổng nitơ
TP	Total phosphorus	Tổng phospho

TSS

Turbidity and suspended solids

Tổng chất rắn lơ lửng

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Thông tin các vị trí thu mẫu	35
Bảng 3.2. Kết quả phân tích các chỉ tiêu môi trường ao nuôi thu mẫu	36
Bảng 3.3. Kết quả định lượng ADN tổng số tách chiết theo ba phương pháp	39
Bảng 3.4. Kết quả định lượng ADN tổng số tách chiết theo ba phương pháp	42
Bảng 3.5. Bảng mô tả bộ dữ liệu giải trình tự gen trên máy Illumina.....	48
Bảng 3.6. Các thông số giải trình tự và các chỉ số đa dạng phân tích ở các mẫu nước, ruột của tôm thẻ bị bệnh và khỏe mạnh	49

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Hình thái tôm thẻ chân trắng	3
Hình 1.2. Quy trình sản xuất tôm thẻ chân trắng (<i>Nguồn: FAO</i>)	6
Hình 1.3. Sản lượng tôm trên thế giới giai đoạn 1995-2017, dự báo đến năm 2019.	7
Hình 1.4. Tổng sản lượng tôm đánh bắt và nuôi trồng (<i>Nguồn: FAO</i>)	7
Hình 1.5. Số liệu sản xuất ngành tôm năm 2017.....	8
Hình 1.6. Xây dựng và sàng lọc thư viện metagenomics.....	12
Hình 2.1. Hình ảnh quá trình lọc nước qua các màng lọc có kích thước 8 μm , 0,8 μm và 0,22 μm	29
Hình 3.1. Hình ảnh ao nuôi tôm thu mẫu (A); và mẫu tôm khỏe (hình B, phải) và mẫu tôm bệnh (hình B, trái)	35
Hình 3.2. Sản phẩm tách chiết ADN tổng số từ mẫu ruột tôm sử dụng ba phương pháp khác nhau.....	39
Hình 3.3. Sơ đồ quy trình tách chiết metagenome ADN từ mẫu ruột tôm phục vụ giải trình tự gen thế hệ mới	41
Hình 3.4. Sản phẩm tách chiết ADN tổng số từ mẫu ruột tôm sử dụng ba phương pháp khác nhau.....	43
Hình 3.5. Hình ảnh điện di metagenomic ADN của mẫu với nhiệt độ ly giải 95 và 70 độ	44
Hình 3.6. Sơ đồ quy trình tách chiết metagenome ADN từ mẫu nước phục vụ giải trình tự gen thế hệ mới	46
Hình 3.7. Sơ đồ quy trình giải trình tự ADN metagenome	47
Hình 3.8. Kết quả kiểm tra thư viện ADN được gắn adapter của các mẫu bằng Bioanalyzer.....	47
Hình 3.9. Sơ đồ quá trình phân tích dữ liệu 16S rARN	48
Hình 3.10. Đường cong biểu diễn mối tương quan giữa số lượng trình tự và số lượng OTU ở các mẫu.....	50